

Ni perduts ni oblidats

JOSEP PUJOL I COLL

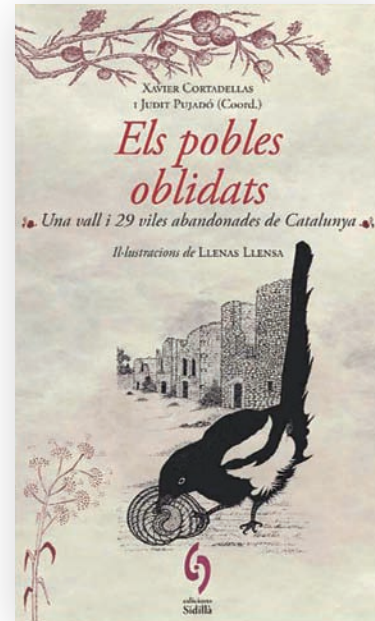
N'hi havia, n'hi ha més. Com a conseqüència d'*Els pobles perduts*, els editors s'adonaren que rescatar de la memòria trenta pobles deshabitats de Catalunya era quedar-se a mig camí. Hi ha d'altres desarrelaments per explicar, més pobles en pell i ossos que són a punt, també, de perdre's definitivament. Els darrers habitants gairebé els reclamaven la seva tanda, que algú els fixés les imatges encara vívides de finestres amb batents, fonts no estroncades i camps llaurats.

En aquesta entrega de trenta pobles més hi han participat dinou escriptors, gairebé el doble que en l'anterior. La gran majoria són reincidents, tots bons coneixedors del territori i, segur, bons assessors del que la plega anterior havia deixat de banda. Tanta diversitat beneficia literàriament el recull, de vegades més periodístic, o històric, o anecdòtic, o més narratiu, segons la tirada dels autors. Molts han comptat amb els darrers testimonis d'una vida remota i difícil, però sovint endolcida pel record. Els transmeten amb cura, sovint parant l'orella als dialectalismes, tan fràgils com els mateixos pobles.

Per bé que abasta tot el territori català, s'hi continua evidenciant el

despoblament del Pirineu, sobretot al Pallars (Àrreu, Dorve, Sant Romà de Tavèrnoles, Orrit), l'Alt Urgell (Cerneres, Montant de Tost, Solanell) i menys a la Vall d'Aran (la Vall de Toran i Sant Joan de Toran), per a la qual han tingut la delicadesa de presentar, alhora, els textos en versió occitana. Escombrant cap a casa, de pobles oblidats gironins s'hi presenta Canals, a la Cerdanya; Santa Maria de Vidabona i Sant Julià de Saltor, al Ripollès; Briolf i Sant Marçal de Quarantella, al Pla de l'Estany, i els Metges, al Baix Empordà.

A diferència del primer volum, en aquest l'èlegia es combina amb més crònica negra. Hi ha crims, robatoris i mortaldat a Herba-savina, a Dorve, a Fatxes. Hi sovintegen els maquis i contrabandistes i hi ressonen bandolers com el Panxampla o Boquica. En la fuga d'aquests pobles, reapareixent un i altre cop, hi ha subjecte i contrasubjecte: la duresa de la vida rural es contraposa amb l'orgull d'una pàtria petita i diferent. Destaquen els que se surten del patró general: l'especulació vinatera del Putxot, al Bages, espremuda amb sensibilitat per Judit Pujadó; els poblats dels fugitius de la Guerra del Francès a Sant Marçal, al Montseny, explicada amb flashbacks per Pau Urgell; o la narració

**CORTADELLAS, Xavier;
PUJADÓ, Judit (coord.)**

Els pobles oblidats

Ed. Sidillà, 2014
358 p.

personalíssima que fa Adrià Pujol de Sant Marçal de Quarantella.

Els habituals dibuixos de Llenas Llena, que omplen de vida animal els pobles morts, s'han afinat més encara, fent més delicat que mai el seu puntillisme. Amb aquesta pulcra edició, que ve essent marca de la casa, l'editorial Sidillà continua desdient els seus títols, contravenint-los, rebel·lant-s'hi: ni pobles perduts ni oblidats.

Eugassada i esquella». Esperit bandejat pels sòrdids circuits culturals, Fages de Climent és mestre i referent de Salvador Dalí, el qual, com va veure Enric Casasses, míticament s'identifica amb Prometeu, però també amb el sabater d'Ordis (protagonista del gran poema de Fages de Climent). Dalí, a més, li il·lustra el poemari *Les bruixes de Llers* (1924). El curador de l'obra, Jordi Pla, ha inclòs un apartat de notes per esclarir referències de l'autor a persones, fets

o circumstàncies històriques que són la clau del poema. També inclou aclariments lèxics per mastegar els versos. Potser tot aquest dispositiu hermenèutic no feia falta, però tampoc no fa nosa. Quan Pla interpreta que les set aigües del títol són els set rius o afluents que travessen l'Empordà o hi fronteregen, no fila prim. Les set aigües de Fages de Climent, nascut a Castelló d'Empúries, són, com diu ell mateix en un poema, «pont que Ponç Hug bastia amb set

anyades, / cada any un arc, porxada de set ponts». El Pont Vell de set arcades, com una pinta que, per un instant, separa les aigües en passar per sota de cada volta i tornen a trenar-se riu avall. Amb l'agilitat expressiva del dramaturg, els rius dialoguen i s'humanitzen en dones d'aigua. Fages es permet versos com «L'aigua és sotmesa al sideral reflexe». Un mot no normatiu? A ell, li rima amb el «sexe» del primer vers del quartet, i ja li va bé. Excel·lent.